

SUMOWGA BOTULISIM SU'AALAHAA INTA BADAN LA IS WEYDIIYO

Waa maxay sumowga botulism (botulism)?

Cunto-ku-sumowgu (botulism) waa cudur dhif ah laakiin leh qalal ama dhaqaaq-joojin daran oo uu sababo sun xididada waxyeesha oo ay bakteeriya abuurto. Was jira saddex nooc oo waaweyn oo ah sumowga botulism. Sumowga botulism ee cuntada waxa sababa cunista cunto ay ku jirto sunta botulism. Sumowga botulism ee dhaawaca waxa keena sunta ku abuuranta dhaawac la bukaadoy bakteeriyyada keenta sumowga botulism. Sumowga botulism ee ilmaha waxa sababa ababa cunista ama liqista midho-sidaha bakteeriyyada, kaasoo ka-dibna ku kora mindhicirka soona daaya sun. Dhamaan noocyada sumowga botulism waxay noqon karaan halis waxana laga soo qaadi karaa xaalad degdeg caafimaad. Sumowga botulism ee cuntadu waxa uu gaar ahaan noqon karaa mid halis ah sababta oo ah dad badan ayaa ku sumoobi kara cunto wasakheysan oo ay cunaan.

Intee in leeg baa sumowga botulism laga arkaa?

Maraykanka dhexdiisa, qiyastii 110 bukaan oo u hayo sumowga botulism ayaa la soo sheegaa sannad walba. Tiradaa, qiyastii boqolkiiiba 25 waa sumow botulism oo cuntada ah, 72 waa sumowga botulism ee ilmaha, inta soo hadhayna waa sumowga botulism ee dhaawaca.

Sannadaha intooda badan wixa la arkaa sumowga botulismka ee cuntada oo ku dhaca laba qof ama in ka badan, waxana badanaa sababa cunista cunttooyin wasakhoobay oo guriga lagu qasacadeeyay. Tirada inta laga arkay sumowga botulismka cuntada iyo sumowga botulismka ilmaha wax badan is may beddelin sannadihii dhawaa, laakiin sumowga botulismka dhaawaca ayaa soo kordhay iyadoo sababtu tahay isticmaalka heroo'iinta daamurka madow, oo gaar ahaan ka dhacda Kaaliforniya.

Waa maxay calaamadaha lagu yaqaano sumowga botulismka?

Calaamadaha lagu yaqaano sumowga botulismka cuntada waxay bilaabmaan inta u dhexaysa lix saacadood iyo laba todobaad (badanaa inta u dhexaysa 12 saacadood iyo 36 saacadood) ka dib marka qofku cuno ay cunto suntu ku jirto. Calaamadaha lagu yaqaano sumowga botulismka waxa ka mid ah aragga oo laba laba noqda, aragga oo isku darsama, indho aan la kala qaadaynin, hadalka oo dhib ah, liqista oo dhib ah, qalayl afka ah iyo tamar-dari muruqyada ah oo mar kasta u sii daadagta jidhka hoose: marka ugu horeysa waxa la qabtaa garbaha, ka dibna gacmaha sare, bowdooyinka, kubabka, iwm. Qalaylka ama dhaqaaq-joojinta ku dhacda muruqyada neefsashadu waxay keeni kartaa in qofku joojiyo neefsashada ka dibna dhinto, iyada oo neefsashada gargaar laga siiyo (neefsasho mishiin la adeegsado) mooyaane.

Miyaan sumowga botulismka ka qadi karaa qof kale?

Sumowga botulismka qofna qofka kale kama qaado. Sumowga botulismku waxay ku dhici kartaa da' kasta.

Sidee baa loo gartaa sumowga botulisminka?

Dhakhaatiirtu marka ay eegaan taariikhda bukaanka iyo fiirinta jidhka waxay sheegi karaan in qofku qabo cudurka sumowga botulism. Hase yeeshe, tilmaamaha ay raacayaan ma aha kuwo ku filan in lagu garto cudurka sumowga botulisminka. Wuxuu jira cuduro kale oo u eeg sumowga botulisminka, waxana dhici karta in loo baahdo baadhitaano gaar ah si meesha looga saaro cudurada kale.

Sidee baa loo daweyn karaa sumowga botulisminka?

Waxa dhici karta in dhaqaaq-joojinta iyo qalaylka u sababo sumowga botulisminka ee darani u keeno in loo baahdo in bukaanka lagu xidho mishiinka neefsashada dhawr todobaad lana siiyo daryeel caafimaad oo siyaado ah iyo daryeel baanasho. Dhawr todobaad ka dib, qalaylka ayaa tartiib qofka uga yaraanaya. Haddii goor hore la ogaado, sumowga botulisminka cuntada iyo ka dhaawaca ba waxa lagu daweyn karaa lid-sun oo joojinaya hawgalka sunta ku wareegaysa dhiigga. Waxay taasi bukaanka ka badbaadin kartaa in xaaladoodu sii xumaato, laakiin bogsashadu waxay qaadan kartaa todobaadyo badan. Waxa dhici karta in dhakhaatiirtu isku dayaan inay cuntada wali ku jirta caloosha soo saaraan iyagoo qofka ka matajinaya ama iyagoo malawadka ku shubaya dawo si qofku u ban baxo ama u saxaroodo. Dhaawaca waa in la daweyyo, loona daweyyo si qalitaan ah, si loo xidid-jaro meesha u ku jiro bakteeriyyada sunta abuuraysa. Daryeel wakan oo cisbitaal lagu bixiyo ayaa ah daweynta ugu muhiimsan ee wax lagaga qabto dhamaan noocyada sumowga botulisminka. Wakhtigan, si caadi ah looma bixiyo lidka sunta marka la daweynayo sumowga botulisminka ilmaha.

Ma jiraan waxyeellooyinka ka yimaada sumowga botulisminka?

Sumowga botulismiku waxa uu keeni karaa dhimasho ay sabab u tahay dhaqaaq-jooginta xubnaha neefsashada. Hase yeeshe, 50-kii sannadood ee ugu dambeeyay, waxa yaraaday tirada bukaanka u dhinta sumowga botulismika taasoo ka soo dhacday boqolkiiba 50 oo gaadhad boqolkiiba 8. Waxa dhici karta in bukaan qaba sumowga botulismika oo darani uu u baahdo mishiin neefsasho iyo waliba daryeel caafimaad iyo mid baanasho oo siyaado ah dhawr bilood. Waxa dhici karta in bukaanka ka badbaada sumowga botulismika ay mudo sanndo ah qabaan daal iyo neefsho dhib ah, waxana dhici karta inay u baahdaan daweyn mudo dheer ah si looga gargaaro bogsashada.

Ma laga hortagi karaa sumowga botulisminka?

Haa, sumowga botulismika waa laga hortagi karaa. Badanaa sumowga botulismika cuntada laga qado waxa sababay waa cuntooyin guriga lagu qasacadeeyay oo ay ku yar tahay asiidhu, sida asbaragas, digirta cagaaran, dabo-cadaha (beet) iyo galleyda. Hase yeeshee, waxa la arkay dhacdooyin ah sumowga botulismika oo ka yimi illo aan caadi ahayn, sida toon la jarjaray oo saliid ku jirta, basbaaska, tamaandhada ama yaanyada, baradho ama bataato aan si nadiif ah looga shaqeeyn oo lagu duubay warqad aluuminiyam ah, iyo kaluun guriga lagu qasacadeeyay ama la khamiiriyyay. Dadka guriga cunto ka qasacadeeyaa waa inay raacaan habab caafimaad oo aad loo ilaaliyay so loo yareeyo halista sumowga cuntada. Saliidaha lagu milay toon ama geedo waa in qaboojiyaha la galiyaa. Baradhada ama bataatada la dubay iyadoo ku duuban warqad aluuminiyam ah waa inay kulayl ahaato ilaa inta laga bixinayo ama waa in qaboojiyaha la galiyo. Sababto oo ah sunta botulismika waxa dila kulaylka sare, waa in dadka cuna cuntada guriga lagu qasacadeeyay ka fiirsadaan inay cuntada karkariyaan 10 daqiqadood ka hor intaanay cunin si loo sugo amaanka caafimaadka.

Fariimaha loogu talogalay qasacadeeynta amaanka leh waxa laga heli karaa ama Wasaaradda Beeraha ee Maraykanka (U.S. Department of Agriculture) ama xafiisyadeeda degmada. Sababta oo ah malabka waxa ku jiri kara midho-sidha bakteeriyyada sababa sumowga botulismika isla markaana waxa la arkay in malabku noqon karo illaha cudurka ka soo galo ilmaha, waa inaan ilmaha ka yar 12 bilood la siin malab; hase yeeshe, malabku waa u amaan dadka jira sannad ama

ka weyn. Sumowga botulismka dhaawaca waa la joojin karaa marka si dhakhso ah dhaawaca sumeysan loola doonto daweyn isla markaana aan la isticmaalin daroogada la isku mudo.

Maxay hay'adaha caafimaadka dadweynuhu ku hawlan yihii si loo joojiyo ama loo xakameeyo xumowga botulismka?

Waxbarashada dadweynaha ee ku saabsan joojinta sumowga botulismku waa hawl aan marna joogsan. War ku saabsan qasacdeynta amaanka ayaa isticmaalayaasha loo hayaa. Wasaaraddaha caafimaadka gobollada iyo Xarumaha Xakameynta iyo Joojinta Cudurada waxa u jooga dad yaqaana sumowga botulismka kuwaasoo diyaar u ah inay dhakhaatiir la taliyaan 24-kaa saacood ee maalinta. Haddii lidka sumowga loo baahdo si bukaan loogu daweeyo, si dhakhso ah ayaa dhakhtarka loo soo gaadhsiin karaa meel kasta oo u joogo wadanka gudihiisa. Wixii ah dhacdooyin looga shakiyo sumowga botulismka si dhakhso ah ayaa loo baadhaa, ka dibna haddii alaab ganaci ay ku lug leedahay, hay'adaha caafimaadka dadweynaha iyo xakameynta ayaa isku daba-rida talaabooyin xakameyn oo haboon. Waa in wasaaradda caafimaadka gobolka soo sheegto wixii ah tuhun sumowga botulismka.

Wixii ah war dheeraad ah, wac North Dakota Department of Health (Waasaaradda Caafimaada ee Waqooyiga Dakota) oo leh lambarka 701.328.2378.